

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОРУПЦІЇ

А.В. Волошенко, к.е.н., доцент

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ

Європейський суд аудиторів у 2017 році в черговий раз, визнав Україну найкорумпованішою державою в Європі [1]. За результатами оцінювання «Національної системи доброчесності» в Україні 2015-2016 року можна стверджувати, що корупція в Україні залишається системною проблемою, яка існує на всіх рівнях державної влади. Попри активізацію офіційних заяв очільників державної влади, покращення ситуації не спостерігається. Навпаки, у потенційно прибуткових секторах, галузях і сферах корупція процвітає. Як наслідок, політичні партії і політичні діячі, Верховна рада, правоохоронні органи, держслужбовці найвищого рангу та судова гілка влади сприймаються широким загалом як хронічно корумповані сфери [2].

Корупція є одним з найбільш деструктивних явищ та чинників системного характеру, що перманентно впливають на всі інститути держави, деформуючи базові засади соціально-економічних реформ. Інституалізація економічної корупції – це система тіньових корупційних явищ і процесів з поступовою легітимізацією в регуляторно-управлінських діяннях і таким чином перетворенням в сталу реальність.

Інституалізація економічної корупції проявляється системним характером, сталими зв'язками, сукупністю правил, норм, цінностей і звичок, які створюють умови її соціальної легітимізації і сприяють розширенню інституціональних корупційних практик.

Таким чином корупція із спорадичного неформального явища перетворюється в масштабний соціально-економічний інститут, що несе реальну загрозу національній безпеці країни. Тому теоретичні пошуки шляхів і механізмів деінституалізації політичної та економічної корупції концептуального характеру вкрай важливі і необхідні.

Фундаментальна роль в інституціональній системі належить неформальним економічним інститутам, які в процесі еволюційного добору формують традиційну матрицю поведінки економічних агентів. Неформальні інститути встановлюються стихійно, без жодного свідомого задуму, як побічний результат взаємодії багатьох людей, що дбають про власні інтереси [3].

Розповсюдження корупції як неформального правила та норми поведінки, тіньового економічного інституту є з одного боку результатом індивідуальної раціональної поведінки, а з іншого – результатом дії специфічних якостей економічної системи, соціальних умов, культурної, політичної і інших сфер життєдіяльності людей їх національних звичаїв, історичних традицій, ідеологічних настанов і загальноприйнятих уявлень о стандартах поведінки.

Аналіз інформації щодо стану антикорупційної боротьби з різноманітних джерел (ЗМІ, аналітично-практичні матеріали Державної служби фінансового моніторингу України, Генеральної прокуратури України, дослідження міжнародних організацій та ін.), дозволяє дійти висновку, що корупція закріплюється в символічному універсумі українського суспільства і знаходить відображення в наступних твердженнях-ознаках:

1) корупція безкарна – гучні арешти, публікації, повідомлення про хабарі, про нецільове використання бюджетних коштів, розкрадання природних ресурсів, приклади розкішних маєтків чиновників, що обурюють суспільну думку, практично не закінчуються відомостями про покарання (співставного нанесеної шкоди суспільству) хабарників;

2) корупція непоборна – ця поширена думка як серед науковців, так і публічних осіб, регулярно промовляється у публічних дискусіях діє як афірмація та закріплюється догмою в суспільній свідомості;

3) корупція має системний характер – олігархат – це не пара десятків найбагатших громадян України. Хоча вони є підґрунтям створеного порядку, проте ними вона не вичерпується. За ними йдуть сотні тисяч інших, створюючи в союзі з бюрократами штучні монополії та збираючи «корупційну данину» [4]. Така очевидність і визначає національній економічній устрій з усіма його наслідками для широкого загалу (соціуму);

4) корупція притаманна не тільки державному сектору але і приватному. В тих випадках коли керівник має можливість використовувати владу при укладанні угод, наданні різноманітних пільг, премій, наймі робітників виникають можливості організації корупційних практик з метою отримання особистої вигоди, незважаючи на економічну шкоду власникам або акціонерам компаній.

Значні масштаби корупції та її стале поширення на вітчизняних теренах призводять до необхідності сформулювати проблему пошуку шляхів та механізмів ефективної протидії інституалі-

зації економічної корупції в усіх сегментах української держави і насамперед у базових секторах національного господарства.

Перелік посилань:

1. Рейтинг корупції E&Y: Україна на першому місці серед 41 країни [Електронний ресурс] / Ліга. Новості. – Режим доступу : [http:// news.liga.net/ua/news/politics/14730211-reyting_korupts_e_y_ukra_na_na_pershomu_m_sts_sered_41_kra_ni.htm](http://news.liga.net/ua/news/politics/14730211-reyting_korupts_e_y_ukra_na_na_pershomu_m_sts_sered_41_kra_ni.htm).
2. Національна система доброчесності Україна – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/11/nis_assessment_ukr_0.pdf.
3. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт ; [пер. с англ. А. Н. Нестеренко, предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера]. – М. : Фонд экономической книги «НАЧАЛА». – 1997. – С. 40.
4. Пасхавер О. Поспішати повільно [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://m.nv.ua>.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

І.С. Гайдук, аспірант

ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ

Якщо мова йде про визначення фінансового механізму недержавного пенсійного забезпечення, то впливають два аспекти розуміння даного поняття: загальнотеоретичне визначення категорії «фінансовий механізм» та визначення елементів фінансового механізму з позиції пенсійного забезпечення. Серед українських вчених не знайдено згоди щодо теоретичного узагальнення самого поняття «фінансовий механізм» та його складових.

Так, наприклад, В. Д. Базилевич і Л. О. Баластрик визначають фінансовий механізм як сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави в процесі створення й використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб державних структур, суб'єктів господарювання і населення [1, с. 18].

П.Н. Шуляк і Н.П. Белотелова під фінансовим механізмом розуміють сукупність форм організації фінансових відносин, методів формування і застосування фінансових ресурсів, які використовує суспільство з метою створення сприятливих умов для економічного й соціального розвитку [4, с. 36].

Домінує у функціонуванні такого механізму фінансова складова, представлена у вигляді системи фінансових ресурсів, яка здатна відображати кількісну визначеність цього механізму. Проте, функціонування фінансового механізму значною мірою залежить від того, яким чином акумульовані фінансові ресурси будуть використані для досягнення поставлених цілей. Фінансове регулювання характеризує розподіл і рух фінансових ресурсів та відображає якісний рівень фінансового механізму [2, с. 145].

Функціонування фінансового механізму недержавного пенсійного забезпечення передбачає наступне:

- розроблення пенсійних схем та інвестиційних декларацій;
- укладення пенсійних контрактів;
- залучення пенсійних внесків і ведення персоніфікованого обліку цих внесків і пенсійних контрактів;
- розміщення та інвестування пенсійних активів;
- виплату пенсійним фондом пенсій на визначений термін;
- відкриття банківських пенсійних депозитних рахунків та ін.

Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення» зазначено, що «держава не несе відповідальності за зобов'язаннями НПФ» [3].

Отже, з метою підвищення рівня довіри до всіх суб'єктів пенсійної системи інструментарій фінансового механізму функціонування пенсійних фондів в Україні доповнено ще однією складовою – «гарантійними виплатами», що дасть змогу розібратися в представленні зобов'язань, передбачених законом чи пенсійним контрактом.

Перелік посилань:

1. Базилевич В. Д. Державні фінанси : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик ; за заг. ред. В. Д. Базилевича. – К. : Атіка, 2004. – 368 с.
2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К : Знання, 2007. – 1072 с.
3. Про недержавне пенсійне забезпечення [Електронний ресурс] : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
4. Шуляк П. Н. Финансы : учеб. пособие / П. Н. Шуляк, Н. П. Белотелова. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издат.-торг. корпорация «Дашков и Ко», 2002. – 456 с.